

Efter besøget kan man diskutere udstillingens opbygning og historiesyn og fx skrive en dansk-historieopgave om steder, hvor man kan tage udgangspunkt i et værk eller en problemstilling, der omhandler aarhusianske steder. Arbejder klassen bredere med et fælles emne om steder, kan der åbnes op for andre spændende steder i dansk historie og litteratur.

1. 1600-tallets Aarhus og Svend Aage Madsens "Syv aldres galskab"
2. Peter Sabroes Aarhus og det moderne gennembruds litteratursyn

3. Fra købmand til forbrugsmekka – om Magasin
4. Besættelsestidens Aarhus i Tage Skou Hansens "De nøgne træer"
5. Musikbyen Aarhus
6. Villavejsvanvid – Blendstrup og forstadsliv
7. BZ din by – Den politiske 80'ungdom i Sissel Jo Gazans "Blækhat"
8. Byplanlægning og ghetto-stemmer – Yahya Hassan

Til det videre arbejde kan man med fordel anvende Mikael Skou Hougaard Jørgensens bog om steder i dansk og historiefaget: Jørgensen, Mikael Skou Hougaard: "Dansk og historie – provins og storby og derimellem" (Systime 2017, pbog + ibog)

Materialet er udarbejdet af Den Gamle By og Peter Jensen, Egaa Gymnasium og kan med fordel anvendes i et samarbejde mellem dansk og historielærere.

BEGREBER

Steder skaber folk. Steder er af afgørende vigtighed for os mennesker. Vi vokser op et sted, længes efter andre steder og digter måske endda om utopiske steder. Stedets historie er grobund for de forventninger og drømme, vi har til vores verden. Stedet er derfor et centralt element i megen litteratur – måske fordi sted og identitet er nært knyttede størrelser. Stedet bliver ifølge litteraturforskeren Dan Ringgaard til i mødet mellem en fysisk lokalitet og et menneske. Et sted er mere end nogle GPS-koordinater. Det er ladet med historie og med normer og betydning og derfor afgørende for individers identitet. På YouTube kan I finde videoer, hvor Ringgaard fortæller om stedets betydning for litteraturen.

Stedsteori behandles af mange videnskabelige grene fra sociologi til byplanlægning og arkitektur. I dansk og historiefagene har stedet selvsagt også stor betydning. Fagene kan fx dykke med i Herman Bangs journalistiske skildring af modernitetens varepalads – stormagasinet Magasin – eller i beskrivelser af ghettoer eller visioner for det gode forstadsliv. I Mikael Skou Hougaard Jørgensens bog "Dansk og historie – provins og storby og derimellem" (Systime 2017) introduceres til brugbar stedsteori af de store kulturhistoriske tænkere Georg Simmel, Ferdinand Tönnies og Pierre Bourdieu.

BEGREBER

Historiesyn og fortælleformater. Ingen kan fortælle hele historien. Al historiefortælling handler om at vælge og skabe et narrativ, hvor forskellige årsagsforklaringer, udviklingslinjer og brud prioriteres. Det gælder naturligvis også hvad angår historiens indhold. Hvilke konflikter og menneskeskæbner der prioriteres, afhænger af vores historiesyn. Hvad er fx der skaber en bys historie? Er det byens overklasse eller det arbejdende folk – eller er det måske udefrakommende impulser og strukturelle samfundsændringer, der spiller ind? **Det idealistiske historiesyn** vægter store personligheder og åndelige strømninger – og skaber god mulighed for identifikation, mens **det materialistiske historiesyn** fokuserer mere strukturelt på de materielle og økonomiske forhold, der ligger bag de menneskelige valg.

MED DANSK OG HISTORIE PÅ BESØG I AARHUS FORTÆLLER I DEN GAMLE BY

Velkommen til en tidsrejse gennem Aarhus' historie og dermed gennem de danske byers historie fra vikingetid til nutid. Giv dig tid til at lytte til Aarhus Fortæller – og tænk selv videre over hvilken historie, der fortælles.

Under besøget skal man helst "gå på opdagelse", nørde rundt, læse, sanse, tage billeder, snakke, prøve de interaktive elementer og reflektere over det man oplever.

Efter besøget kan man arbejde videre med kilder, Aarhus-litteratur og måske skrive DHO om

steder i dansk og historie (læs mere om dette på folderens bagside). Læg også mærke til at nogle af arbejdsopgaverne handler om hele udstillingen som sådan. Grupperne starter med min. 5-10 minutters interval.

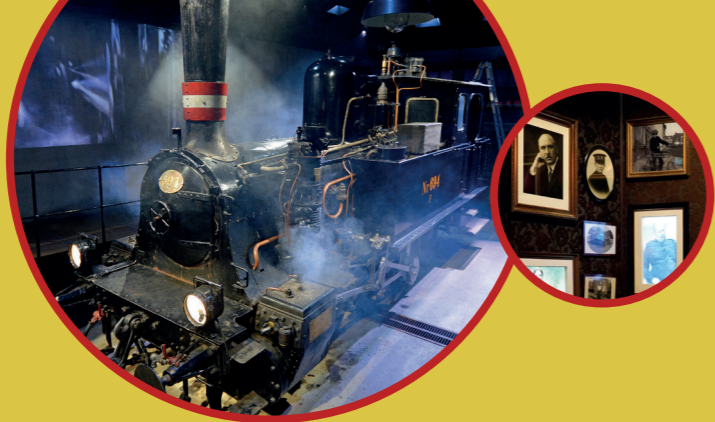
- Undervejs kan det for klassens lærer være en god idé at guide nogle grupper ind i Kosmorama-biografen og andre grupper til de andre dele af udstillingsafsnittet "Vokseværk".
- Mens man venter på at begynde tidsrejsen kan man med fordel læse den vedlagte kilde "Dengang biskoppen mistede sit pant over Aarhus" eller uddraget fra Svend Aage Madsens Aarhus-roman "Syv aldres galskab".

DET TRADITIONELLE AARHUS KIRKE OG KØBMÆND

– brug tid ved albertavlen i kirkerummet

- Tag et billede i udstillingen, der illustrerer, hvad der var den største og vigtigste bygning i det traditionelle Aarhus.
- Hvad siger det om samfundet og livssynet i det traditionelle Aarhus?
- Hvem var Jens Iversen Lange? Hvilket forhold havde han til adel og konge?
- LÆS kilden "Da biskoppen mistede sit pant over Aarhus" og besvar arbejds-spørgsmålene.
- LÆS uddraget af Svend Aage Madsens roman "Syv aldres galskab" og besvar arbejds-spørgsmålene.

DET MODERNE AARHUS VOKSEVÆRK 1850-1950

– brug tid i biografen, ved lokomotivet og ved billedvæggen med portrætter

- Stop op ved det virtuelle kort om Aarhus' udvikling fra 1850-1950. Hvad kendetegner byens udvikling?
- Kravl ind i udstillingens centrale udstillingsgenstand! Hvad repræsenterer den på individniveau, gruppeniveau, i lokalhistorien, nationalt og i verdenshistorien?
- Se filmen i "Kosmorama-biografen" (12 min). Hvem er ifølge filmen de mest centrale aktører i Aarhus udvikling frem mod storby? Hvad kendetegner filmens historiesyn?
- Stop op ved væggen med portrætter af byens borgere i classesamfundet ca år 1900. Hvilke værdier repræsenterer smeden, fabrikanten, den prostituerede og lærerinden?

SAMFUNDSTYPER

I **det traditionelle samfund** er størstedelen af befolkningen primært knyttet til livet på landet. Det gælder også for en købstad og domkirkeby som Aarhus, der lever af handel med oplandet. Håndværk, der udføres lokalt spiller også en central rolle. I en sådan virkelighed er man tæt knyttet til det sted, man bor og lever. Den sociale og dermed også fysiske mobilitet er lav. Måske flytter man højst til nabosognet – et lignende sted. Set med nutidige øjne er det meget lidt af verden, man får at se i sit liv. Alle har en fast rolle i forhold til arbejdet og i forhold til familie og lokalsamfund. På landsplan deles magten mellem kongen og de privilegerede stænder: adel og gejstlighed. Tilværelsesforståelsen kan beskrives som cyklisk, idet årstidernes skiftet og de deraf afhængige arbejdsopgaver går igen år efter år. Her spiller man som individ en sekundær rolle i forhold til sin slægt. Det er den slægt, man er født ind i, der afgør ens rolle og placering i samfundshierarkiet – en placering, ens børn som oftest overtager. Religionen spiller en afgørende rolle for det traditionelle samfund. Her sættes en klar fortolkningsramme for tilværelsens store spørgsmål og livets overgange fra fødsel til efterliv følges tæt.

Ved **det moderne samfund** forstår vi et samfund, hvor teknologi og mentalitet i samspil sætter fart på tilværelsen. Med nye tekniske muligheder inden for bl.a. byggeri, transport og underholdning forbedres menneskelivets muligheder. Og så er det bare om at følge med. Men med denne fartglade fremdrift, effektivisering og ikke mindst individualisering opstår der også en risiko for at "sjælen" ikke rigtig kan følge med. Industrialiseringen skaber en ny arbejdsdeling og urbaniseringen sætter fart i udviklingen af byerne. Samtidig fratages håndværkerlaug og købstæder deres monopoler og privilegier til fordel for ideen om "næringsfrihed". En ny arbejderklasse bryder frem og med denne en øget klassebevidsthed.

DET SENMODERNE AARHUS UDDANNELSE, FRITID OG BRUGERINDDRAGELSE

– brug tid i litteraturhulen og Genlyd-studiet

- Hvorfor er der ikke én fast vej rundt i den senmoderne del af udstillingen?
- LÆS om Bourdieus kapitalbegreb. Hvilke former for kapital afspejles i udstillingen? Find eksempler og tag billeder, der lægges op på:
#aarhusfortælleromøkonomiskkapital
#aarhusfortælleromsocialkapital
#aarhusfortælleromkulturelkapital
- Placer hele læsegruppen mageligt på 70'er-briksen omringet af litteratur fra Aarhus. Læs op for hinanden af tre fiktionsværker om Aarhus. Tag billeder af de sider I læser.
- Se filmen om litteratur i Aarhus.
Hvad siger Svend Aage Madsen om at bruge Aarhus som litterær scene?
- Syng og indspil en Aarhus-sang i Genlyd-studiet.

Del jeres svar, billeder, refleksioner og oplevelser med jeres lærer (måske på Bent J, i Winekes Kælder eller på konditoriet)

SAMFUNDSTYPER

Ved **det senmoderne samfund** forstår vi først og fremmest et samfund, der i høj grad er præget af individualisme – på godt og på ondt. I det senmoderne samfund er man kommet sig over "chokket" ved overgangen fra det traditionelle til det moderne samfund. De moderne og ofte urbane livsvilkår er så at sige blevet naturaliserede. Derudover har teknologien nu gjort det muligt at adskille tid og rum. Man behøver ikke at være tilstede på hverken samme tid eller samme sted som dem, man kommunikerer med. Og hvis man endelig vil mødes med nogen på et fysisk sted, så går transporten meget hurtigere end førhen. Tilværelsen fremstår i bedste fald som et slags tag-selv-bord, hvorfra man tage de dele, har lyst til. Man skaber og sammensætter selv sin identitet. Det betyder dog også, at alting er til forhandling – også med én selv. Alt i alt kan man sige, at "de store fortællinger" om fx samfundsklassernes indbyrdes kamp ophører med det senmoderne samfund. I stedet fremtræder – også i litteraturen – en lang række "mindre" fortællinger om individets søgen efter et sted at høre hjemme – efter en selvskabt mening med tilværelsen. (Jørgensen (2017))

BEGREBER

Kapital og identitet. Den, der har kapital har magt. Og den, der har magt kan dominere over andre. Dette peger den indflydelsesrige samfundsteoretiker Pierre Bourdieu (1930-2002) på. Men kapital er ikke bare penge. Kapital er summen af de ressourcer du har til rådighed. Derfor taler Bourdieu om tre former for kapital: økonomisk kapital, social kapital og kulturel kapital. Med begrebet "kulturel kapital" lægges der afstand til den marxistiske klasseforståelse, for den kulturelle kapital tæller værdi på anden vis. Her handler det ikke om adgangen til økonomiske ressourcer, men om kulturelle værdier: mængde af uddannelse, antal talte fremmedsprog, viden om historie, politik mm. Den tredje kapitalform, social kapital, drejer sig om den enkeltes antal af sociale relationer. Her handler det om størrelsen på den enkeltes netværk. Her måles din rigdom ikke ved størrelsen af din bankkonto eller din kulturelle og uddannelsesmæssige viden, men gennem dine brugbare sociale relationer. I vores senmoderne samfund kan det være interessant at se nærmere på, hvordan disse tre kapitalformer manifesterer sig i enkelte individer, i grupper eller i sted – som fx byen Aarhus.

